

סימן לח

משה ארבל

מח"ס "וישמע משה"

פתח תקוה

בליעת ערלת התינוק לאחר המילה כסגולה להריון

הרמב"ם בפרק ב' מהלכות מאכלות אסורות הלכה ג' פסק שיש באכילת בשר אדם איסור עשה, וז"ל: האדם אע"פ שנאמר בו ויהי האדם לנפש חיה אינו בכלל מיני חיה בעלת פרסה, לפיכך אינו בלא תעשה, והאוכל מבשר האדם או מחלבו בין מן החי בין מן המת אינו לוקה, אבל אסור הוא בעשה, שהרי מנה הכתוב שבעת מיני חיה ואמר בהן זאת החיה אשר תאכלו, הא כל שהוא חוץ מהן לא תאכלו, ולא הבא מכלל עשה עשה. עכ"ל¹. וכ"כ הריטב"א והר"ן (כתובות דף ס'). ודעת הרא"ה (הובא בשיטה מקובצת שם) דהאוכל בשר אדם עובר בלאו הנלמד בק"ו מבהמה טמאה שאינה מטמאה מחיים ובשרה אסור כל שכן בשר אדם שמטמא מחיים שבשרו אסור. ודעת הראב"ד (בהשגות שם) שאפילו עשה אין בו. וכן משמע מדברי התוס' (בכתובות שם), ומהרא"ה שם דהיכא דפירש שרי לאכלו. ע"ש. ומדברי הרשב"א בתשובה (ח"א סי' שס"ד) נראה דאף שאין בבשר אדם איסור עשה מ"מ מצות פרוש יש בו (וכ"כ עוד בח"ג סי' רנ"ז). ודעת הרמב"ן בכתובות שם שיש לחלק בין בשר אדם חי לבשר אדם מת, דבבשר אדם חי ליכא איסור מן התורה כלל אך בבשר אדם מת בלאו הכי אסור אף בהנאה מן התורה.

1. ועיין להגאון מלבי"ם (ויקרא י"א ד', אות ע"ב) שמבאר טעם האיסור באכילת בשר מהלכתי שתיים לא משום המשתמע מדברי הרמב"ם בפשטות דנכלל האדם בגדר שם חיה ממה שכתוב ויהי האדם לנפש חיה, וסבור שחיה לחוד ונפש-חיה לחוד, ולא נמצא בשום מקום בתנ"ך או בדברי חז"ל שהאדם יכנס בגדר שם חיה, ובכ"ז ישנו עשה באכילתו מטעם אחר כי לאדם הראשון נאסרה אכילת בשר כדאיתא בסנהדרין (דף נ"ט) וכשבא נח הותר לו אכילת בשר כמ"ש (בראשית ט, ג) "כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה", ואין בשר האדם בכלל היתר זה כיון שאינו רמש ונשאר באיסורו הקודם לאדם הראשון, משום שמה שהותר לאדה"ר לא היה אלא הצומח בלבד. וע"ש שמיישב ביאור נפלא בדעת הרמב"ם. הכותב.

ולענין הלכה אם בשר אדם אסור או מותר, נראה מדברי הרב המגיד שם שהעיקר כדברי הרמב"ם, שכן כתב "דברי רבינו נראין עיקר". וכן כתב הר"ן (כתובות שם) וכ"כ הרב קרבן אהרן (בפרשת שמיני) וכ"כ הרמ"א בדרכי משה (יו"ד סי' ע"ט סק"ב) ובהגהותיו, ובב"ח (יו"ד שם) ובלחם חמודות ובערך השלחן יו"ד סימן ע"ט אות א' בשם כמה פוסקים דבשר אדם אסור מן התורה וכ"כ הרב פרי תואר (סק"ג).

ואמנם בדעת מרן הב"י כתב הפר"ח (שם סק"ו) דדעת מרן היא להתיר לגמרי מן התורה ולכך השמיט דין זה בשלחן ערוך וכן הטור השמיטו, ואילו היה אסור היה עליהם להזכירו ולא להעלימו. וסיים הפר"ח: "ולדידי מסתברא דאפילו מצות פרוש אין בו כדעת הרמב"ן והכי נקטינן". ע"ש. וגם בשו"ת עמק המלך (סי' ע') ובספר מסגרת השלחן (הובאו בדרכי תשובה יו"ד שם סקט"ו) פסקו כדעת המתירים. ומ"מ גם בדעת המתירים כתב בשו"ת הרשב"ש סי' תקי"ח דמ"ש אינו אלא להלכה אך לא למעשה ע"ש (ועיין מ"ש בזה הרב כף החיים אות י"ב).

ודעת רוב הפוסקים היא כהרמב"ם שפסק לאסור, וכ"כ הכנה"ג (יו"ד סי' ע"ט הגה"ט סק"ה) שכן נראה דעת הפוסקים זולת הלבוש שהביא שתי הסברות. גם בספר שלחן גבוה למהר"י מולכו (יו"ד סי' ע"ט סק"ז) כתב: "מעשה בא לידי באשה עקרה שאמרו לה הנשים שטוב לבלוע ערלת התינוק שחותכין מן המילה כדי שתתעבר ושאלה את פי אם מותר לבלוע ואסרתי, דמי יקל ראש נגד הרמב"ם אבי התעודה והר"ן והמפרשים וכל האחרונים באיסור של תורה. ובשלמא אם היה לרפואה היה אפשר לסמוך על הפר"ח ודעימיה, אבל להבל זה שאומרות הנשים דבבליעת ערלה יש סגולה שתתעבר סגולה זו לא אתמחי עדיין, ואפילו אתמחי היא לא מיפקדא. והסכים עמי החכם השלם כמהר"ם אמריליו". וכן כתב מרן החיד"א במחזיק ברכה (שם אות א') שדברי הפר"ח להתיר קשים. גם הרב בן איש חי (שנה שניה פרשת אמור אות ה') כתב דבשר אדם אסור לאכלו מן התורה ואע"ג דיש אומרים שאיסורו מדרבנן ואם פירש מותר העיקר כדברי האוסרים בכל גוונא ע"ש.

ומ"מ לדידי צ"ב טובא דברי הרב שלחן גבוה הנ"ל דפסק לאסור בליעת הערלה משום אכילת בשר אדם, דמה בין זה לזה, והלא אין הערלה אלא עור אדם גרידא ואינה בשר אדם כלל. ומ"מ יש ליישב דכתב דבריו בדעת הרמב"ם וס"ל להרמב"ם (בפ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ"א) דעור האדם הרי הוא כבשרו בין לענין אכילה ובין לענין טומאה ומשמע

דאסור באכילה מן התורה דאיירי התם באיסורי דאורייתא, וכתב הפמ"ג (סי' ע"ט שפ"ד סק"ג) דאפשר דמדרבנן אסור ולא מן התורה, וכתב הבא"ח שם מיהו עור האדם אינו אסור אלא מדרבנן, וצ"ל דדעת הבא"ח דכיון דלדעת הרמב"ם בשר האדם אסור מן התורה אף שלגבי עור נקטינן דאיסורו מדרבנן יש לחוש שמא יחתוך מעט בשר עם העור ויעבור על דברי הרמב"ם, ומ"מ כתב ע"ז הכה"ח (יו"ד סי' ע"ט אות י"א) דמ"ש הפמ"ג דצריך להזהר שלא לקלוף עור האדם בשיניו פן ישאר קצת ב^{אצבעות חשות} שיניו או בפיו וגם יש לחוש שיחתוך קצת מן הבשר אינו אלא חומרא בעלמא ודוק.

וסיפר לי ידידי הרה"ג שלמה מילר שליט"א (שהוא מוהל מוסמך שנים רבות) שבא אליו אדם שלא היו לו ילדים שלש עשרה שנה וביקש ממנו ערלה עבור אשתו ע"פ הוראתו של הגרי"י פישר מבד"צ העדה החרדית בירושלים ונתן לו וכעבור שנה נפקדה אשתו בבן זכר. ויתכן שהוראתו של הגרי"י פישר הינה על סמך דעות שאר הראשונים, ומ"מ אין לסמוך על זה להלכה למעשה. וכבר כתב בשו"ת קרית חנה דוד (ח"ב חיו"ד סי' י"ד) שראה למוהלים שאינם מזמינים כלי מלא עפר ליתן בו ערלת התינוק ודם הברית ואדרבא נותנים אותה לאשה שאינה יולדת שבולעת אותה לסגולת העיבור תצלנה אזנים משמוע רח"ל מהאי דעתא כי בשר הערלה מתלבשת בו קליפה קשה רוח סערה וענן גדול והם מכניסים אותה בגופם בידים כושלות והיו לברות למו, כי הערלה חלק הסטרא אחרא ומתלבשים בה הקליפות הקשות הנקראים רוח סערה וענן גדול, ורוח רעה שורה על האוכלה ומשריש בו קליפת סט"א רח"ל, ומצות הערלה היא אחר חתיכתה להנתן מיד בכלי עפר ברזא דכתיב ונחש עפר לחמו, הא לאו הכי איתעביד קטגוריא על ישראל קמי קודשא בריך הוא ח"ו. ועוד הם אמרו ברוח קדשם שע"י שהיא ניתנת בעפר אותו הנימול ניצול מחיבוט הקבר ושנתו תערב לו אחרי פטירתו לאורך ימים ושנים. עכת"ד.

ואף שבשו"ת יפה מראה (עמ' ר"מ) כתב להליץ טוב בעד אותן נשים דיש להם על מה לסמוך. ע"ש. לדינא קשה מאד לסמוך ע"ז ולהקל נגד דעת הרמב"ם ורוב הראשונים הסוברים דבשר אדם אסור וכמו שהעלה הכנה"ג והרב ערך השלחן (וע' מה שכתב בזה בס' שובע שמחות ח"ב עמ' ס"ט).

זאת תורת העולה, מה שנהגו מקצת נשים לבלוע את הערלה לאחר המילה ואומרות שהוא סגולה להריון וללידת בנים זכרים, יש לבטל מנהג זה שהוא איסור גמור לבלוע הערלה. והנלע"ד כתבתי וה' יצילנו משגיאות ומתורתו יראנו נפלאות. [וע' באור תורה סיון התשל"ג סי' ה' ותמוז סי' כ' ע"ש].